

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 336:658.6: 332.145:338.244.47

Желізняк Роман Йосифович

*кандидат економічних наук кафедри фінансів
Національний університет «Львівська політехніка»*

Желизняк Роман Иосифович

*кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов
Национальный университет «Львовская политехника»*

Zhelizniak Roman

PhD, Associate Professor of the Department of Finance

Lviv Polytechnic National University

ORCID: 0000-0001-9033-4490

**АНАЛІЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ РОБОТИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ
ГРОМАДИ
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОЙ РАБОТЫ ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ
ОБЩИНЫ
ANALYSIS OF THE FINANCIAL WORK OF THE TERRITORIAL
COMMUNITY**

Анотація. Реформування системи державних фінансів та адміністративно-територіального устрою України впливає на формування ефективних механізмів фінансового забезпечення функціонування територіальних громад задля їх повноцінного залучення до процесів соціально-економічного зростання держави. У цьому контексті, розглянуті теоретичні засади необхідності аналізу фінансового стану територіальних громад в Україні. Відповідно до сучасних вітчизняних трансформаційних процесів впливовими суб'єктами фінансування розвитку територіальних громад в Україні поступово стають органи місцевого самоврядування. Крім них на сьогодні важливими суб'єктами у зазначених

процесах залишаються органи державної влади, які забезпечують фінансування розвитку територіальних громад.

Автор дослідження провів аналізування фінансової роботи Новострілицької ТГ протягом 2019-2020 років. Відтак, сума бюджетних асигнувань зросла на 442082 грн. Також зросли доходи від надання послуг на суму 6668 грн. Зросла сума доходу від обмінних операцій на суму 448750 тис грн. Податкові надходження бюджету знизились на 35 642 грн. Проте загальні доходи бюджету зросли на 492853 грн. Що стосується витрат то відбулося значне зростання витрат на виконання бюджетних програм на 424473 грн.

На основі SWOT-аналізу проведена ідентифікація проблем та вибір пріоритетних напрямків розвитку громади. Громада має значні перспективи економічного і соціального розвитку, пов'язані вигідним географічним розташуванням, хорошим транспортним сполученням та працелюбністю мешканців громади.

Обґрунтовано, що під фінансовим забезпеченням територіальних громад слід розуміти процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, з метою задоволення потреб та інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території. У цьому контексті, запропоновані основні пріоритетні напрями фінансового розвитку громади на найближчі 3-5 років.

Визначені ефективні методи здійснення аналізу фінансової роботи для побудови стратегії розвитку територіальних громад.

Ключові слова: *територіальна громада, аналізування, фінансова робота, стратегія розвитку.*

Анотація. *Реформирование системы государственных финансов и административно-территориального устройства Украины влияет на формирование эффективных механизмов финансового обеспечения*

функционирования территориальных общин для их полноценного вовлечения в процессы социально-экономического роста государства. В этом контексте, рассмотрены теоретические основы необходимости анализа финансового состояния территориальных общин в Украине.

Согласно современным отечественным трансформационным процессам влиятельными субъектами финансирования развития территориальных общин в Украине постепенно становятся органы местного самоуправления. Кроме них на сегодня важными субъектами в указанных процессах остаются органы государственной власти, обеспечивающих финансирование развития территориальных общин.

Автор исследования провел анализ финансовой работы Нострилицанской ТГ в течении 2019-2020 годов. Следовательно, сумма бюджетных ассигнований выросла на 442 082 грн. Также выросли доходы от предоставления услуг на сумму 6668 грн. Выросла сумма дохода от обменных операций на сумму 448 750 тыс грн. Налоговые поступления бюджета снизились на 35 642 грн. Однако общие доходы бюджета выросли на 492 853 грн. Что касается расходов может произошел значительный рост затрат на выполнение бюджетных программ на 424 473 грн.

На основе SWOT-анализа проведена идентификация проблем и выбор приоритетных направлений развития общества. Общество имеет значительные перспективы экономического и социального развития, связанные выгодным географическим расположением, хорошим транспортным сообщением и трудолюбием жителей общины.

Обосновано, что под финансовым обеспечением территориальных общин следует понимать процесс формирования, распределения и использования финансовых ресурсов, с целью удовлетворения потребностей и интересов граждан во всех сферах жизнедеятельности на соответствующей территории. В этом контексте, предложены основные

приоритетные направления финансового развития общества на ближайшие 3-5 лет.

Определены методы осуществления анализа финансовой работы для построения стратегии развития территориальных общин.

Ключевые слова: территориальная община, анализ, финансовая работа, стратегия развития.

Summary. *Reforming the system of public finances and administrative-territorial organization of Ukraine affects the formation of effective mechanisms for financial support of the functioning of territorial communities for their full involvement in the processes of socio-economic growth of the state. In this context, the theoretical principles of the need to analyze the financial condition of territorial communities in Ukraine are considered.*

In accordance with modern domestic transformation processes, local self-government bodies are gradually becoming influential subjects of financing the development of territorial communities in Ukraine. In addition to them, today the important subjects in these processes are public authorities that provide funding for the development of territorial communities.

The author of the study analyzed the financial work of Novostrilishchanskaya TG during 2019-2020. As a result, the amount of budget allocations increased by UAH 442082. Revenues from the provision of services also increased by UAH 6,668. The amount of income from exchange transactions increased by UAH 448,750,000. Tax revenues of the budget decreased by UAH 35,642. However, the total budget revenues increased by UAH 492,853. As for expenditures, there was a significant increase in expenditures for the implementation of budget programs by UAH 424,473.

Based on the SWOT analysis, problems were identified and priority areas of community development were selected. The community has significant prospects for economic and social development, associated with a favorable

geographical location, good transport links and hard work of community residents.

It is substantiated that the financial support of territorial communities should be understood as the process of formation, distribution and use of financial resources in order to meet the needs and interests of citizens in all spheres of life in the territory. In this context, the main priority areas of financial development of the community for the next 3-5 years are proposed.

Effective methods of analysis of financial work for construction of strategy of development of territorial communities are defined.

Key words: *territorial community, analysis, financial work, development strategy.*

Вступ. Актуальність дослідження проблематики аналізування фінансової роботи територіальної громади визначається потребою у новітніх науково обґрунтованих методах оцінювання їхньої фінансової діяльності для досягнення стратегії розвитку. У сучасних умовах одним з першочергових завдань реформування системи державних фінансів та адміністративно-територіального устрою України визначено формування ефективних механізмів фінансового забезпечення функціонування територіальних громад задля їх повноцінного залучення до процесів соціально-економічного зростання держави. Це передбачає зміну у поглядах на економічний розвиток окремих територій, характер фінансових взаємозв'язків села, громади й обумовлює необхідність нарощування фінансової бази місцевого самоврядування і, як наслідок, зростання його самодостатності та фінансової незалежності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організування і аналізування фінансової роботи в територіальних громадах присвятили свої дослідження багато вітчизняних та зарубіжних науковців: Б. Андрушків [3], М. Бондарчук [1], Т. Баранецький, А. Ткачук, Г. Мельник [3], Л. Панасюк,

С. Співак [3], Н. Стукало, І. Ткаченко, І. Сторонянська [2] і багато ін. Питаннями організування роботи територіальних громад (ТГ) займаються фінансисти, політики, державні службовці і суспільство загалом.

Метою статті є розглянути теоретичні засади необхідності аналізу фінансового стану територіальних громад в Україні, проаналізувати фінансовий стан конкретної територіальної громади з урахуванням основних методик для оцінки фінансових показників бюджетів територіальних громад, визначити ефективні методи здійснення аналізу для побудови стратегії розвитку територіальних громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз фінансового стану ТГ в Україні – це складний процес з точки зору методології дослідження, який передбачає розгляд як структурних аспектів, так і відповідних динамічних процесів у певному часовому інтервалі. Зважаючи на досить короткий період часу існування ТГ, статистичний масив даних, придатний для повноцінного аналізу, на сьогодні є недостатнім. Відповідно до сучасних вітчизняних трансформаційних процесів впливовими суб'єктами фінансування розвитку територіальних громад в Україні поступово стають органи місцевого самоврядування. Крім них на сьогодні важливими суб'єктами у зазначених процесах залишаються органи державної влади, які забезпечують фінансування розвитку територіальних громад за рахунок низки заходів, зокрема:

- горизонтального вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів через інструменти прямих і реверсних дотацій;
- міжбюджетних трансфертів у формі субвенцій на соціально-економічний розвиток окремих територій, на формування інфраструктури ТГ, а також освітніх і медичних субвенцій;
- фінансування проектів інфраструктурного розвитку через Державний фонд регіонального розвитку.

Автор дослідження провів аналізування фінансової роботи Новострілицької ТГ протягом 2019-2020 років (таблиця 1).

Таблиця 1

Звіт про фінансові результати Новострілицької ТГ

Показники			Абсолютна зміна, тис. грн.
	2019	2020	
ДОХОДИ	0	0	0
Доходи від обмінних операцій	0	0	0
Бюджетні асигнування	2385249	2827331	442082
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	613	7280	6668
Доходи від продажу активів	0	0	0
Фінансові доходи	0	0	0
Інші доходи від обмінних операцій	0	0	0
Усього доходів від обмінних операцій	2385862	2834611	448750
Доходи від необмінних операцій	0	0	0
Податкові надходження	159463	123821	-35642
Неподаткові надходження	0	0	0
Трансферти	274593	357065	82472
Надходження до державних цільових фондів	0	0	0
Інші доходи від необмінних операцій	2726	0	-2726
Усього доходів від необмінних операцій	436782	480886	79746
Усього доходів	2822644	3315497	492853
ВИТРАТИ	0	0	0
Витрати за обмінними операціями	0	0	0
Витрати на виконання бюджетних програм	2431361	2855833	424473
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)	0	0	0
Витрати з продажу активів	0	0	0
Фінансові витрати	0	0	0
Інші витрати за обмінними операціями	2103	4515	2412
Усього витрат за обмінними операціями	2433464	2860348	426884
Витрати за необмінними операціями	0	0	0
Трансферти	274593	357065	82472
Інші витрати за необмінними операціями	1727	10262	8534
Усього витрати за необмінними операціями	276320	367327	91007
Усього витрат	2709784	3227675	517891
Профіцит/дефіцит за звітний період	112860	87822	-25038

Джерело: сформовано за [4; 5]

В ході аналізування було виявлено, що основні засоби складають 92,57% у 2019 році та 91,86% у 2020 році. Отже, відбулося незначне зменшення суми основних засобів на 0,7%. Запаси складають 2,98% у 2019 році та 3,42% у 2020 році, а отже сума запасів зросла 6367 грн. Також

збільшилась сума грошових коштів на 4914 грн. Сума внесеного капіталу складає 90,48% у 2019 та 92,73% у 2020 року у структурі пасиву. За аналізований період сума внесеного капіталу зросла на 78533 грн. Сума цільового фінансування в 2019 році становила 32477 грн, а в 2020 році – 35423 грн відповідно. Поточні зобов'язання за розрахунками за товари, роботи, послуги становить в 2019 році 15623 грн, а в 2020 році – 8064 грн.

Отже, здійснивши горизонтальне аналізування звіту про фінансові результати, можна підвести підсумки, що сума бюджетних асигнувань зросла на 442082 грн. Також зросли доходи від надання послуг на суму 6668 грн. Зросла сума доходу від обмінних операцій на суму 448750 тис грн. Податкові надходження бюджету знизились на 35 642 грн. Проте загальні доходи бюджету зросли на 492853 грн. Що стосується витрат то відбулося значне зростання витрат на виконання бюджетних програм на 424473 грн. Також збільшились витрати на інші обмінні операції на 2412 грн. Проте витрати не перевищують доходи, тому профіцит бюджету зменшився на 20 038 гривень, та профіцит станом на 2020 рік становить 87822 грн.

Горизонтальне аналізування фінансової звітності Новострілицької ТГ показало, що відбулося зменшення основних засобів, що свідчить про зниження виробничого потенціалу, що є негативним явищем. Потрібно змінити підхід до амортизаційної політики. Вертикальне аналізування Новострілицької ТГ показало, що приріс основних засобів у 2020 році склав 5,35%, а їх знос збільшився на 9,97%. Сума запасів зросла на 21,70%. Сума готівки протягом 2019-2020 років на рахунках в казначействі зросла на 72,49%. Щодо пасиву, то сума внесеного капіталу зросла на 8,82%. Фінансовий результат демонструє негативну динаміку та зменшився на - 28,86%. Питома вага видатків на утримання апарату управління у власних доходах (без трансфертів) склала 39,7 %.

У загальному рейтингу Новострілицька ТГ станом на 2020 рік посіла 191 місце з 665 ТГ. Доходи загального фонду на 1-го мешканця

станом на 2020 рік склали 2519,3 грн., що є суттєво нижчим за середній показник по усіх ТГ який становить 4 737,7 грн. Видатки загального фонду на 1-го мешканця розраховано як співвідношення обсягу видатків загального фонду до кількості мешканців відповідної ТГ, склали 5 689,80 грн. для аналізованої ТГ, Середній рівень обсягу витрат по усіх ТГ становив 6 861,8 грн на одного мешканця у 2019 році. За цим показником Новострілицянська ТГ зайняла 175 місце (серед 806 ТГ в Україні)

Капітальні видатки на одного мешканця визначено як співвідношення обсягу капітальних видатків бюджету до кількості мешканців відповідної ТГ. Його значення склало 501,30 грн. для Новострілицянської ТГ, при середньому значенні 1 546,6 грн. даного показника по усіх ТГ України. Станом на 2020 рік дана ТГ посіла 277 місце у рейтингу за цим показником.

Встановлено, що доходи загального фонду на 1-го мешканця (без трансфертів) (грн.) Новострілицянської ТГ протягом 2019-2020 року скоротились з 2557,4 грн. до 2519,3 грн. Прогнозований показник на 2021 рік становить 2481,2 грн, тобто спостерігається тенденція до зниження даного показника. А рівень дотаційності бюджетів для Новострілицянської об'єднаної територіальної громади зріс з 22,5 % у 2019 році до 26,6 %, у 2020 році. Це свідчить про те, що Новострілицянська ТГ була більш залежною від державних дотації у 2020 році ніж у 2019 р. У 2021 році прогнозований показник склав 31%.

На основі матеріалів дослідження соціально-економічного стану населених пунктів, що входять до складу Новострілицянської ТГ проведено SWOT-аналіз. На основі SWOT-аналізу проведена ідентифікація проблем та вибір пріоритетних напрямків розвитку громади. Громада має значні перспективи економічного і соціального розвитку, пов'язані вигідним географічним розташуванням, хорошим транспортним сполученням та працелюбністю мешканців громади.

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу, обрано такі стратегічні напрямки прикладення зусиль усіх зацікавлених сторін: розвиток економічної бази громади, забезпечення затишку і комфорту проживання.

Всі визначені стратегічні цілі є досить значними для розвитку Новострілищанської ТГ, але для більш чіткого бачення необхідно виокремити основні пріоритетні напрямки розвитку громади на найближчі 3-5 років. До них можна віднести: 1. Модернізація системи водопостачання з метою забезпечення населення громади якісною питною водою. 2. Вдосконалення ефективної системи первинної медико-санітарної допомоги. 3. Розбудова та зміцнення матеріально-технічної бази шкіл для забезпечення високого рівня надання освітніх послуг. 4. Ремонт стратегічно-важливих доріг громади. 5. Підвищення рівня соціального обслуговування незахищених та вразливих верств населення. 6. Створення сучасної системи закладів культури та дозвілля.

У результаті проведеного дослідження бачимо, що фінансовий аспект є одним із головних, що визначають успішність функціонування об'єднаних територіальних громад. При цьому, основною формою фінансового забезпечення територіальних громад залишається бюджетне фінансування, від якості якого залежить рівень їх економічного та соціального розвитку.

Література

1. Бондарчук М. К., Волошин О. П., Скоропад І. С., Червінська О. С. Побудова системи оцінювання ризиків для антикризового управління територіальних громад // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2021. №2.
2. Сторонянська І. З., Бенівська Л.Я. Бюджети розвитку місцевих бюджетів: проблеми формування та використання в контексті поглиблення фінансової децентралізації // Фінанси України. 2016. № 5.

3. Стратегія розвитку адміністративного району (Концептуальні засади організації соціально-економічного розвитку адміністративного району в контексті формування добровільних об'єднань територіальних громад Лановеччини) / [Б.М. Андрушків, С.М. Співак, Г.Х. Мельник та ін.]. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2017. 452 с.
4. Стратегічний план розвитку Новострілищанської ТГ на 2017-2026 роки. URL: <https://nstril-gromada.gov.ua/pasport-gromadi-09-59-43-18-07-2017/>
5. Характеристика Новострілищанської ТГ. URL: <https://nstril-gromada.gov.ua>

References

1. Bondarchuk M. K., Voloshyn O. P., Skoropad I. S., Chervinsjka O. S. Pobudova systemy ocinjuvannja ryzykiv dlja antykryzovogho upravlinnja terytorialnykh ghromad // Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal "Internauka". Serija: "Ekonomichni nauky". 2021. #2.
2. Storonjansjka I. Z., Benovsjka L.Ja. Bjudzhety rozvytku miscevykh bjudzhetyv: problemy formuvannja ta vykorystannja v konteksti pohlyblennja finansovoji decentralizaciji // Finansy Ukrainy. 2016. # 5.
3. Strateghija rozvytku administratyvnogho rajonu (Konceptualjni zasady orghanizaciji socialjno-ekonomichnogho rozvytku administratyvnogho rajonu v konteksti formuvannja dobrovilnykh ob'jednanj terytorialnykh ghromad Lanovechchyny) / [Б.М. Андрушків, С.М. Співак, Г.Х. Мельник та ін.]. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2017. 452 с.
4. Strateghichnyj plan rozvytku Novostrilyshhansjkoji TGh na 2017-2026 roky. URL: <https://nstril-gromada.gov.ua/pasport-gromadi-09-59-43-18-07-2017/>
5. Kharakterystyka Novostrilyshhansjkoji TGh. URL: <https://nstril-gromada.gov.ua>